

geef ik hier een uitspraak weer van hem (in de „Groene Amsterdammer“):

De paradox doet duizelen; en duizelen is het vallen nabij.

De paradox, die ons niet overrompelt, heeft iets genants.

„Welingelicht“.

„De Vianense Courant“ onder de rubriek „Officiële Mededeelingen van de Ned. Herv. Gem. te Vianen“ geeft deze publicatie:

De J. F. Wachter stelt zich voor te beginnen Maandagavond 17 Januari alle zijne catechisaties te hervatten.

Op nader vast te stellen datum hoopt hij onder leiding van een „welingelicht“ iemand in zijne pastorie eene conferentie te houden over de „Geelkerken-zak“. Zoo men hieraan wenscht deel te nemen, wende men zich met het verzoek hiertoe schriftelijk tot hem. Met het oog op de geringe ruimte in de pastorie kunnen slechts enkele personen worden toegelaten.

Nu is er zóóveel lectuur, en zóóveel officieel nieuws, zoowel van den kant der vrienden van Dr. Geelkerken als van de generale synode. En toch kan men hier niet klaar komen zonder den „welingelichte“. Het is vermoedelijk kerkgeschiedenis van „den overkant“, om met Ina Boudier-Bakker te spreken, wij vreezen zeer.

Kwestie Brussaard.

Nog volgen enkele persstemmen.

Eerst Marnix in de „Gron. Kerkbode“:

Het voorstel van Dr. Brussaard is uiterst gevaarlijk en, afgezien van alles heeft Dr. Scheurer, die tot in zijn zware ziekte nog steeds bezig is met deze dingen, gelijk, als hij zegt: het bevat mij niet, dat Dr. Brussaard nog steeds het kerkelijk geschied een misverstand acht en meent, dat het niet ging om een centrale waarheid.

Dr. P. v. Dijk besluit zijn kroniek in het „Geref. Theol. Tijdschrift“ aldus:

Wij kunnen onze kroniek niet sluiten zonder nog even aan Dr. Brussaard te herinneren, die tot blijfchap van de Geref. Kerken in den lande, ten volle de dogmatische beslissing der Synode aanvaardt heeft.

Of zijn voorstel tot herstel van de eenheid resultaat zal hebben?

Er is niemand aan welke zijde ook, die oordeelt, dat die eenheid er anders zou kunnen komen, dan door aanvaarding zonder voorbehoud.

Daarlegen spreken de Bezwaarden en hun Bond en hun Classis met woord en daad: Het zal niet; wij kunnen niet!

In het „Algemeen Weekblad v. Christendom en Cultuur“ heeft Favonius het over een gerucht, dat door „De Telegraaf“ voor het eerst verspreid schijnt te zijn, en waarin het loopt over een bezoek, dat aan Dr. Brussaard zou gebracht zijn:

Dat de aangelegenheden in de Gereformeerde kerken politieke zorgen brengen bij de leiders der antirevolutionaire partij wordt zoo langzamerhand van de daken gepredikt; dat die zorgen toenemen, nu en Dr. Kersten en Dr. Lingbeek in „troebel gemaakte water der partij vissen“, is een evident, dat ze een hoogtepunt dreigen te bereiken nu verduid, dat ook Prof. H. Vischer zich gereed maakt, om met zijn smalle de vloot te verlaten, niemand zal het ontkennen; maar dat men deze zorgen tracht te verminderen door de handhaving van de kerkelijke tucht te beïnvloeden en Dr. Brussaard en Prof. H. H. Kuyper „raadgevingen“ ontvangen uit de hoogste kringen der antirevolutionaire politiek, dat wijst toch wel op het heel bedenkelijke, dat in de toepassing van deze tucht kan gelegen zijn; gelegen is, zoo ze iets anders beoogt, dan een geestelijk effect.

Want kerkelijke tucht, die beïnvloed wordt door partijpolitieke overwegingen, is ontaarde tucht, die het tegendeel uitwerkt van wat ze bedoelt, die en het kerkelijke en het politieke leven infecteert met onwaarheid en die in zijn uitkomst niet anders dan noodlottig wezen kan.

Hetzelfde bericht van „De Telegraaf“ heeft ook al in de pers van Dr. Geelkerken een plaats gevonden, met commentaar. Ja, we zijn in Nederland erg gauw klaar met onze conclusies. Natuurlijk doen politieke leiders alléén politieke dingen; menselijke, kerkelijke, christelijke daden kunnen ze niet meer verrichten... En een raadgeving is natuurlijk een raadgeving-met-aanhalingsteekens; en de toepassing van de tucht wordt natuurlijk beïnvloed door die raadgevingen, en b.v. niet door waarheid en eerlijkheid. En het spreekt natuurlijk allemaal „self“... en het moet natuurlijk dadelijk aan de groote klok vanwege het christendom en de cultuur.

L. Penning †.

Over het sterven van den onder ons volk overbekenden heer L. Penning, laatstelijk als „Oubaas Penning“ vaak aangediend, schrijven verscheidene bladen. We geven uit wat we legenkomen, iets. Dr. Datema schrijft in de „Drieb. (tevens Baarnsche, Soester) Kb.“:

Toen hij als jongen op de Merwedijken of in den Dussenschen Polder liep achter den wagen, en uit de vorte de torens van Woudrichem of van Gorinchem of van Almkerk ontwaarde, dan was hij met zijn geest niet bij zijn wagen of bij zijn bedrijf en handel en negotie, maar dan dacht hij, en moest hij denken aan die wereld, aan die groote en wijde wereld, en aan die eenwoud der wereld, in welke zóóveel is gebeurd.

Dan dacht Penning, en dan moest Penning denken aan Loerestein en aan Herman de Ruiter, den ossenkoopman uit 's Hertogenbosch en aan den Elisabethavloed, en aan de Afzetting onder Gezelle Meerberg van Almkerk en aan Hendrik Peter Scholte uit Genderen en Doevenen; en dan ontwaakte in den knaap, in den jongeling de schrijver.

In „De Bazuin“ en het „N.-H. Kbl.“ schrijft Dr. C. Lindeboom:

Dr. P. Biesterfeld, de latere hoogleraar, die van 1885 tot 1890 predikant in Gorinchem was, „ontdekte“ in hem de gave, die welhaast tot zoo rijke ontplooiing zou komen. Biesterfeld gaf den stoet tot oprichting van het antirevolutionaire weekblad „De Drie Provinciën“, en Penning werd aangezoekt om een feuilleton, spoedig ook om het politiek weekoverzicht te schrijven. „Het beleg van Gorinchem“ — zoo heette het eerste feuilleton (1889), dat sinds als boek meermaals werd herdrukt. En het politiek overzicht heeft Penning gegeven gedurende heel zijn verder leven, na de Gorinchemse jaren (in het door hem opgericht „Christelijk Volksblad“ dat later uitgebreid en in „Het Schouwvenster“ omgezet werd, het allerlaast een paar dagen voor zijn dood, toen hij het op zijn ziekbed aan zijn dochter dicteerde).

En ook:

Terrecht verwonderde zich het „Algemeen Weekblad voor Christendom en Cultuur“, dat Penning op zijn 70sten jaardag (1924) alleen reeds ter wille daarvan niet werd gedecoreerd, en het vroeg waarom wel Kloos en Van Deyssel en Couperus voor een onderscheiding in aanmerking kwamen, „maar niet een man als de 70-jarige Penning, die een half honderd boeken op zijn naam heeft, welke hem niet misschien literairen roem hebben gebracht, maar waardoor hij waarschijnlijk méér voor den Nederlandschen stam en voor den hand van Nederland met Zuid-Afrika heeft gedaan dan de officiële literatoren, die daar nu staan als de officiële dragers van den roem der Nederlandsche letterkunde, en van wier werk het grootste deel van ons volk onkundig is gebleven“.

Later:

Onze Regeering moge hem niet voor een welverdiende decoratie hebben voorgedragen, de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde nam hem reeds in 1907 onder haar leden op, daarmee erkennende wat door hem op literair gebied was gepresteerd.

„De Geref. Kb. v. Maassluis o.a.“ herinnert:

Hoe zeer zijn werk gelezen werd, kan als voorbeeld dienen dat van 't eerste deel van „De Oorlog van Zuid-Afrika“ niet minder dan veertig duizend exemplaren werden verkocht.

Evenals Dr. J. G. Kuyper zoo getuigt ook Dr. Lindeboom van de trouwe liefde van den overledene voor kerkelijke arbeid „zoals die b.v. bleek in met beide predikanten te Arnhem en Apeldoorn afgelegd huisbezoek“.

Het Weekbl. „Timothens“ heeft aan Penning een nummer gewijd. De heer J. N. Voorhoeve schrijft:

Als hij in een hotel of aan een station moest wachten, werden de gedachten opgeschreven.

In zijn vrije uren vloegen de vingers over de papieren vellen, en de gestalten werden gevormd, die straks zouden spreken tot geweten en hart van jong en oud.

En toen de jaren toenamen, nam de zaai-arbeid niet af. Integendeel, geheele dagen konden nu gewijd aan het uitstrooien van gedachten.

De heer J. v. O. te Schoonhoven zegt weer in „Timothens“:

Ik herinner me, hoe hij in Utrecht eens sprak over de Fransche revolutie. Na afloop waren we nog even bij elkaar en kwam het gesprek over de bloedstroom, die hij in zijn lezing van de guillotine had laten vloeien, zoo aanschouwelijk als hij het had voorgesteld. „Waar haalt u dat toch zoo vandaan, meneer Penning?“ vroeg een belangstellend toehoorder, en het antwoord was: „Ja, jongen, dat gaat zoo vanzelf, hé.“ Een eenvoudig antwoord, zooals ook de spreker zelf eenvoudig was.

Over Pennings boeken, voorzover ze over den Boerenoorlog handelen, zegt in hetzelfde orgaan dhr. H. J. Emous:

Die vreeselijke oorlog deed zijn volle begaafdheid aan het licht treden. Hij beschreef dien met een zeldzame nauwkeurigheid en beziddende aanschouwelijkheid, als ware hij er ooggetuige van geweest. Het verbaasde ons telkens, hoe hij toch zoo rijke bouwstof en zulk een schat van illustraties, volstrekt niet phantasie-schetsen maar beschrijvingen, wist te bemachtigen, waarmee hij de feiten haast op den voet volgde. Het is ons nog een raadsel, als hij een volledig toegerust oorlogscorrespondent geweest ware, had hij zich nauwelijks beter van de aanvaarde taak kunnen kwijten.

Mediamieke kunstwerken.

„De Groene Amsterdammer“ geeft een art. van Prof. Dr. W. Martin over „mediamieke kunstwerken“. De bedoeling zal den lezer, die het woord „mediamiek“ niet kennen mocht, gauw duidelijk zijn:

In den laatste tijd hoort men weer meer van schilderijen en beeldhouwwerken, door een medium gemaakt in den frant van den een of anderen overleden kunstenaar.

Dezen die er in gemoede van overtuigd zijn, dat een kunstenaar na zijn dood alsnog kan blijven voortgaan met schilderen of beeldhouwen, meenen, dat zulk een doode dit kan doen door zich te bedienen van de hulp van een levende (een medium), die dan voor dien doode penseelt of boortseert.

De aldus ontstane producten noemt men dan door den levende „mediamiek ontvangen“ kunstwerken.

Men zou met deze voorstelling van den gang van zaken, hoe raaislachtig die ook moge zijn, vrede kunnen hebben, ware het niet, dat zich het zonderling geval voordoet, dat de aldus „ontvangen“ producten in kwaliteit beneden het peil staan van wat de overledene tijdens zijn aardsch bestaan tot stand bracht. Nu kan men zeggen: ja, maar hij is al zoo lang dood; als hij nog leefde zou hij nu al bij de hundert wezen en als hij dus zelf het penseel hanteerde zou hij misschien zelfs heel slecht schilderen. Goed! maar waarom stelt men dan zulk werk, minder goed dan hetgeen tijdens het leven van den betrokken kunstenaar en door diens eigen hand gewrocht ontsand, ten toon? Daar is b.v. onlangs mediamiek werk „door“ Fantin Latour en „van“ Th. de Bock tentoongesteld, en zelfs een schilderij met een landschap „door“ Fantin Latour en een lucht „van“ Jacob Maris. Dit werk staat achter bij een echt werk van deze meesters en nu is het mij in elk opzicht een raadsel, wat ter wereld men toch bereiken wil met het bekrummen van zulk „verschijnsel“.

Hoe wil men door dit middelmatig werk de kunststandaards overtuigen en wat denkt men te bereiken ter verheerlijking van de betrokken overleden artsen of ter vergrooting van het kunstgenot der levenden? Of is het ter verheerlijking van het schilderend medium? Maar deze heeft toch immers geen zegen over den gang van zijn penseel? Die is slechts bemiddelaar volgens hen, die aan dit wordingsproces gelooven. Kortom, het is mij een raadsel, waarom zulke zaken worden tentoongesteld.

Ons ook, zeggen velen in hun eenvoudigheid. Het verschijnsel is niet uitsluitend nieuw, zoo komt in hetzelfde blad Mr. H. G. Kostor herinneren:

Kort na den dood van Eduard Douwes Dekker heeft zekere domine Huel mediamiek proza gepubliceerd onder den naam van Mullatuli, en Betsy Perk heeft indertijd mediamieke post mortem-verzen onder den naam van haar broeder Jacques Perk het licht doen zien.

Tegelijk neemt het blad, niet zonder gultigheid, een „reproductie“ op van „een nieuw schilderij van Rembrandt“, anno 1927 geteekend, met dit onderschrift:

Onzen mediamieke medewerker Bernard van Nijmen is de eer te heur gevallen om door onze grootsten Nederlandschen schilder, Rembrandt van Rijn, tot werktuig te worden verkozen voor het vervaardigen van het hierboven gereproduceerde schilderij: „De Bestuurderen“.

Aan de echtheid van dit, gedurende de afgelopen week bij Buffa en zoon geëxposeerde meesterwerk valt niet te twifelen: toets, structuur en signatuur zijn ongetwijfeld van Rembrandt. De compositie geeft een reminiscentie aan „De Staalmeesters“ van den zelfden meester. Een „certificaat van echtheid“ zal zeer zeker zonder eenig voorbehoud van een deskundige kunnen worden verkregen, waarna het kunstwerk spoedig naar Amerika zal gaan, indien geen kunstzinnig Nederlander wordt gevonden, die dit product van nationale schilderkunst aankoopt en het, voor plaatsing in het Rijksmuseum of in het Amsterdamsche Raadhuis, ten geschenke geeft.

De uitgeboorde personen stellen voor van links naar rechts: Wibaut, De Vlugt, E. Polak, De Miranda, Jan ter Haar Jr en Von Frjtag Drabbe. Het ontheken van de beeltenis van den heer Vos, die o.i. hier hoorde, vindt waarschijnlijk zijn oorzak in een geestelijke tegenwerking van den genoemde. Bij informatie is ons namelijk gebleken, dat de heer Vos niet gelooft in het overbrengen van kunstwerken langs mediamieken weg. Het resultaat, dat Rembrandt hier bereikte is anders wel geschikt om den heer Vos van het tegendeel te overtuigen.

Die „bestuurderen“ zijn dan Burgemeester en Wethouders van Amsterdam, en die geschilderd door Rembrandt, 1927.

Maar zonder grapjes: de wereld gaat er niet op voort.

Vrees voor het nieuwe.

Prof. Grosheide schrijft in het „N.-H. Kbl.“:

Daarom juist zal de kerkelijke strijd onzer dagen naar we vreezen aan de eene zijde oorzaak zijn van achteruitgang van de normale ontwikkeling van het kerkelijk leven. Het vertrouwen is geschokt. Wat nieuw is, wordt licht van te voren veroordeeld. En de valsehe behoudzucht, ons Nederlandsche volk van nature eigen, die op kerkelijk gebied is aangewakkerd door de anderdaad juiste opmerking, dat in den loop der jaren veel van het nieuwe niet goed bleek, zal zich laten gelden om alles maar te laten als het is.

Toch mag het zoo niet zijn. Vrees voor het nieuwe mag ons niet tot drijfveer zijn. En als straks de voorstellen komen, die op de Synode van Groningen moeten dienen, mogen we ze niet bezien uit het oogpunt, brengen ze soms verandering, maar hebben we ze te toetsen aan Schrift, belijden en kerkenorde.

Toch ziet de hoogleeraar óók een lichtpunt:

En wel dit, dat we van al die vragen, die aan den omtrek liggen, naar het centrum zijn gebracht. Plotseling en onverwacht. Zeker, ook de uitbreiding der belijdenis stond op het programma. En het stuk van de Heilige Schrift is daarbij. Maar toch misschien nog niet als levende noodzakelijkheid. Nu hebben we het gezien en gevoeld. En we hebben ons met het Schriftvraagstuk moeten bezig houden. Vergis ik me niet al te zeer, dan zijn we ook wel iets voortuitgekomen. Alleen, laat dan ook hier geen vrees voor het nieuwe ons afhouden, van wat noodzakelijk is.